

Beslut om utökning av naturreservatet Karsmossen i Mariestads kommun

Beslut om utökning

Länsstyrelsen beslutar att naturreservatet Karsmossen, inrättat av Länsstyrelsen 25 februari 2010, dnr 511-3885-2001, genom föreliggande utökning ska ha den avgränsning som redovisas på kartorna i bilaga 1 och 2. För de tillkommande delarna ska beslutet om att bilda naturreservatet Karsmossen gälla i sin helhet med syfte, skäl och föreskrifter, se bilaga 3. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Länsstyrelsen beslutar att utökningen ska ingå i skötselområde 23 enligt den skötselplan för naturreservatet som Länsstyrelsen fastställde 25 februari 2010, dnr 511-3885-2001, se bilaga 4. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m..

Beskrivning av området

Utökningen omfattar sammanlagt 3,0 hektar. Utökningen berör delar av fastigheten Hult 1:49.

Skogen i området är barrskog med insprängda kärrpartier med löv. I kanterna av fastigheten finns äldre gran, tall och björk. Flera mindre bäckar rinner genom området. Bäver har dämt upp den större bäck som rinner ut mot norr. En flera hektar stor yta har översvämmats inklusive lägre liggande delar av området. Bävern har även gjort dämmen i småbäckar som skapat ett antal mindre dammar. Mycket stora mängder död ved har bildats av träd som dött av översvämningen. Främst björk, tall och gran har dött, även av grova dimensioner. De kända naturvärdena idag är främst död ved av både barr och löv som ger ett tillskott till reservatet. Bohål av mindre hackspett har noterats.

Planeringsbakgrund

Det i detta beslut avsedda området ligger inte inom något riksintresse. En mindre del av det befintliga naturreservatet Karsmossen omfattas av Natura 2000-området Karsmossen, Store ö. Utvidgningen av reservatet Karsmossen strider inte mot gällande översiktsplan för Mariestads kommun.

Ärendets handläggning

Ägaren till Hult 1:49 skickade den 19:e oktober 2015 in en intresseanmälan om formellt skydd av skog till Länsstyrelsen. Länsstyrelsen har bedömt att områdets höga naturvärden väl motiverar en reservatsbildning på den anmälda marken.

Intrångsavtal med markägaren tecknades i Juni 2016.

Samtliga berörda mark- och sakägare har förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Mariestad kommun, SGU och Skogsstyrelsen.

Skaraborgs naturskyddsförening, Mellersta Götalands Jordägareförening samt LRF Västra Götaland har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Yttrande har inkommit från Mellersta Götalands Jordägareförening, SGU samt Skogsstyrelsen. Ingen av dessa har haft något att erinra mot förslaget.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap. 7 § miljöbalken).

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är t.ex. följande:

- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.

- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskyddsförordningen.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Länsstyrelsen i Västra Götalands län.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Mark- och miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap. 13 § miljöbalken lämnas in till Mark- och miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Mariestads- Tidning och Skaraborgsbygdens ortstidningar.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

I detta ärende har länsöverdirektör Lisbeth Schultze beslutat. Naturvårds- handläggare Henrik Roos har varit föredragande. I handläggningen har också deltagit avdelningschef Sven Swedberg, enhetschef Johan Jannert, antikvarie Lisa Ragnarsson, länsarkitekt Mehdi Vaziri och länsjurist Anna Roslund.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Lisbeth Schultze

Henrik Roos

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta 1:20 000

Bilaga 2. Beslutskarta 1:10 000

Bilaga 3. Beslut om bildande av naturreservatet Karsmossen i Gullspångs och Mariestads kommuner

Bilaga 4. Skötselplan för naturreservatet Karsmossen i Gullspångs och Mariestads kommuner

Bilaga 5. Sakägare förteckning

Bilaga 6 Sändlista

Så här överklagar du Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsens beslut kan överklagas hos regeringen. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.** Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se. Skickar du med vanlig post är adressen Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 403 40 Göteborg.

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till regeringen.

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Är du osäker på när tiden går ut kan du kontakta Länsstyrelsen.

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska du ange

- ditt namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt
- hur du anser att Länsstyrelsens beslut ska ändras och varför det ska ändras.

Mariestads kommun

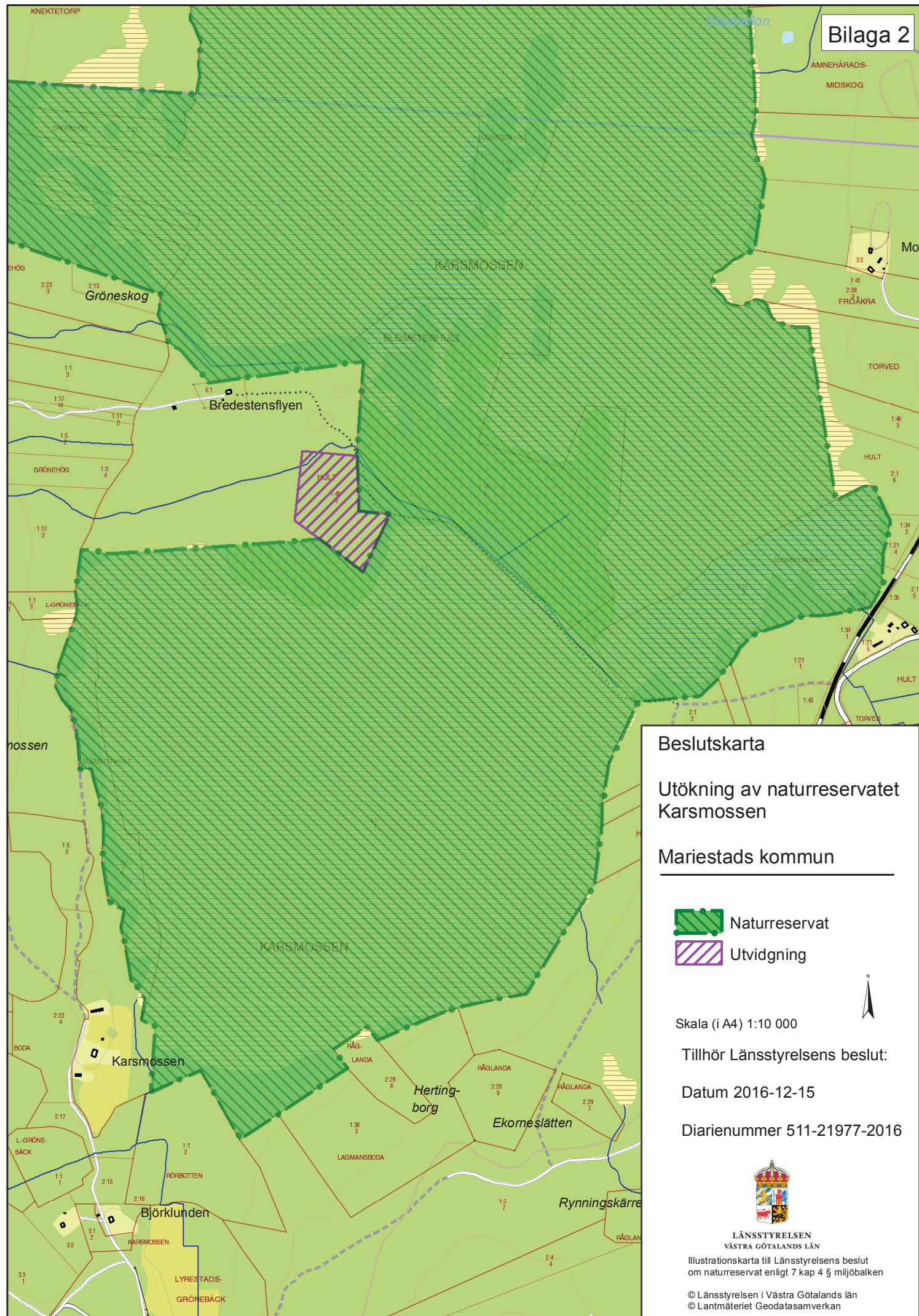
 Utvidgning

Diarienummer 511-21977-2016

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Johan Jannert
0501-60 54 14

BESLUT
2010-02-25

Diarienummer
511-3885-2001

Sida
1(13)

Bilaga 3

Tillhör länsstyrelsens beslut
2016-12-15, dnr 511-21977-2016

Beslut om bildande av naturreservatet Karsmossen i Gull- spångs och Mariestads kommuner

Innehåll

Beslut om bildande m.m.
Syfte
Beslut om föreskrifter
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Ärendets handläggning
Skälen för beslut
Upplysningar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta
Bilaga 2. Översiktskarta
Bilaga 3. Skötselplan
Bilaga 4. Sakägarförteckning
Bilaga 5. Besvärshänvisning O4:1
Bilaga 6. Sändlista

Administrativa uppgifter

Namn:	Naturreseptatet Karsmossen
RegDOS ID	2014329
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Gullspång och Mariestad
Ungefärlig mittpunkt	140100 – 653160 Rt 90 2,5 gon V
Fastigheter och ägare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)</i>
Nyttjanderättsinnehavare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)</i>
Areal (ha):	714 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Natura 2000-beteckning:	SE0540166, Store ön
Naturgeografisk region:	Tiveden-Tylöskogen-Kålmården, Vänerslätterna
Objektskategori:	SM; Skogs-/myrmosaik
IUCN-kategori:	Ia Strikt naturreservat

Beslut om bildande m.m.

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1 som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken.

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Karsmossen.

Länsstyrelsen fastställer skötselplanen i bilaga 3. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m..

Länsstyrelsen har tidigare beslutat om följande områdesskydd som berör det nu bildade naturreservatet:

- Beslut om naturreservatet Store ön i Karsmossen enligt 7 § naturvårdslagen (1964:822) den 19 december 1997, dnr 231-3738-96.

Länsstyrelsen beslutar att detta områdesskydd upphävs när nu aktuellt beslut vunnit laga kraft.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara ett större område med barrskog-myrmosaik i nordöstra Västra Götalands län,
- bevara områdets orördhet med god tillgång på gamla träd och död ved,
- bevara och i något fall restaurera områdets naturliga vattenregim,
- behålla goda populationer av i regionen förekommande barrskogsfåglar och myrfåglar,
- behålla en god tjäderstam och lämplig biotop för tjäderspel,
- bevara som referens och markhistoriskt arkiv ett område som inte påverkats av modernt skogsbruk,
- bevara följande inom området förekommande naturtyper och arter i gynnsamt tillstånd: västlig taiga (9010), högmossar (7110), öppna svagt välvda mossar, fattiga - intermediära kärr och gungflyn (7140), lövsumpskog (9080) och skogbevuxen myr (91D0) samt arterna pärluggla, järpe, spillkråka, trana, sparvuggla, törnskata, tretåig hackspett, ljungpipare, orre och tjäder. Inom den delen av reservatet som ingår i EU: s nätverk av skyddade områden (Store ön) finns naturtyperna västlig taiga (9010) och skogbevuxen myr (91D0).

Syftet ska tryggas genom att:

- i huvudsak lämna skogen till fri utveckling,
- genom röjning styra upp trädslagssammansättningen i förekommande planteringar och ungsogar så att glesa talldominerade skogar utvecklas,
- röjning av uppkommande gran och i undantagsfall döda granar i tjäderspelsområdet om uppföljning visar att detta är nödvändigt,
- igenläggning/dämning av ett mindre antal diken.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Avverka, gallra röja, plantera eller utföra annan skogsvårdande åtgärd.
2. Ta bort eller upparbeta liggande eller stående döda träd eller vindfällar.
3. Bedriva jakt på tjäder, orre och järpe.
4. Borra, gräva, spränga, schakta, utfylla, tippa, dika, dikesrensa eller dämma.
5. Bedriva täkt av något slag, ej heller husbehovstäkt.
6. Anordna upplag.
7. Kalka eller använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.
8. Anlägga eller förändra väg, skogsbilväg, ridväg, stig eller parkeringsplats.
9. Anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad.
10. Uppföra byggnad eller därmed jämförbar anläggning.
11. Uppföra mast, antenn, vindkraftverk eller liknande anläggning.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

12. Uppföra jakttorn.
13. Siktröja jaktgator.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.
- Vid reparation av luftledningar och vid underhållsröjningar i befintlig skogsgata för luftledningar. Markskador ska då undvikas.
- Vid avverkningar av enstaka träd som utgör hinder för kraftledningen eller för dess säkerhet utanför befintlig skogsgata. Samråd ska då ske med Länsstyrelsen senast 6 veckor innan åtgärd.
- Vid nedgrävning av befintliga luftledningar. Samråd ska dock ske med Länsstyrelsen senast 6 veckor innan åtgärd.
- Vid reparation och underhåll av befintlig väg (C-vägen).

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. Märka ut naturreservatet i terrängen.
2. Underhålla vandringsled samt sätta upp informationstavlor.
3. Gallra, röja och lägga igen diken.

4. Genomföra bränning av område där det växer ryl.
5. Genomföra undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap 30 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Framföra motordrivet fordon, utom på C-vägen.
2. Utplantera växt- eller djurart.
3. Anordna tävlingar och lägerverksamhet för fler än 100 personer.

Föreskrifter enligt C gäller inte när förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.

Föreskrift C.1. gäller inte jakträttsinnehavare vid uttransport av fällt vilt. Föreskriften gäller ej heller vid arbete i ledningsgatan. Markskador ska undvikas.

Beskrivning av naturreservatet

Natur- och kulturhistoriska värden

Större delen av reservatet utgörs av ett myrkomplex med mossar och kärr av olika slag. I myren finns ett antal fastmarksholmar och utstickande fastmarksuddar. I de västra delarna ingår i reservatet nästan 200 ha barrblandskog i mosaik med sumpskogar av olika slag.

Den näringsfattiga berggrunden sätter sin prägel på vegetationen i området. Markfloran är därför i allmänhet artfattig. I de äldre barrblandskogarna är den stora rikedom på gammelgranslav (*Lecanactis abietina*) och kattfotslav (*Arthonia leucopellaea*) påfallande. Under senare årtionden har det utvecklats mycket död ved i de äldre skogsbestånden. På de äldre lågorna förekommer bland annat långfliksmossan (*Nowellia curvifolia*) rikligt. Även ulltickan (*Phellinus ferrugineofuscus*) har hittas i ett flertal bestånd i naturreservatet.

I naturreservatet förekommer en rad typiska barrskogs- och myrfåglar. Bl. a. finns här en stor tjäderpopulation och en av länsdelens största tjäderspelplatser. På mossen har orren sin spelplats och i myrkanterna förekommer järpe.

Markanvändning

Skogsbruk sätter prägel på omgivningarna. Påverkan av modernt skogsbruk har däremot varit mycket liten inom naturreservatet.

Fastmarkerna vid Karsmossen kännetecknas av stor blockighet och stenighet varför dessa inte lämpar sig för uppodling eller bete. Det är därför inte förvånande att ytterst få lämningar av agrart slag finns i området. Endast myrslåtter torde ha funnits i viss omfattning.

Ytterligare en förklaring till orördheten är det faktum att området sedan sekler tillbaka har ingått i en kronoallmänning – den s k Brötens kronoallmänning. Denna allmänning är nämnd i Västgötagens allmänningsförteckning från 1325. Kronoallmänningen avvecklades 1816 och övergick i sockenallmänningar. Under Laga skiftet delades dessa samfällda skogar upp i långa och smala skiften, där många skiften endast var något 10-tal meter breda.

De smala skiftena bidrog till att någon större aktivitet i skogsbruket inte utvecklades. Det skogsbruk som ändå förekom var framför allt en viss plockhuggning och blädning. Trakthyggesbruk startade i de inre delarna väster om Karsmossen först på 1980-talet och då enbart i liten skala.

Resterna efter ett torp Groskes som var bebott till år 1900, finns i de södra delarna av reservatet.

Friluftsvärden

Med undantag för jakten har Karsmossen ringa värden för friluftslivet. Områdets storlek och orördhet gör dock att området kan antas attrahera den allmänhet som söker vildmarksupplevelser. Värde som utflyktsmål är lågt, främst på grund av dålig tillgänglighet och brist på naturliga vandringsrutter. Områdets skogklädda delar har ett värde som svamp- och bärmark.

Bebyggelse och anläggningar

Naturreseptatet saknar bebyggelse. I området finns ett stort antal jaktorn som underhålls av jägare och markägare. Den numera nedlagda järnvägen från Gullspång till Torved skär genom septatets norra del. Järnvägen tillhör en egen fastighet som inte ingår i septatet.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Planeringsbakgrund

Riksintressen m m

Karsmossen är med i den nationella myrskyddsplanen, Myrskyddsplan för Sverige.

Kommunal översiktplan

Den delen av naturreseptatet som berör Mariestads kommun ligger inom ett område som betecknas som jord- och skogsbruksbygd i kommunens översiktplan.

I Gullspågs kommuns översiktplan lyfts Karsmossen fram som ett område värt att bevara för sina naturvärden.

Länsstyrelsen uppfattar därmed att ett beslut om naturreservat för Karsmossen stödjer intentionerna i Gullspångs kommuns översiktsplan och att beslutet inte strider mot översiktsplanen för Mariestads kommun.

Internationell betydelse

Inom Naturreservatet Karsmossen ligger Natura 2000-området Store ön, SE0540166.

Befintliga områdesskydd

Inom naturreservatet Karsmossen ligger Naturreservatet Store ön i Karsmossen, beslut 1997-12-19. Naturreservatet Store ön i Karsmossen upphävs när detta beslut viner laga kraft.

Ärendets handläggning

1995 inkom en avverkningsanmälan på Store ön i Karsmossen. Naturvårdsverket beslöt att köpa in området varefter Länsstyrelsen 1997 tog beslut om naturreservatet Store ön. En ambition redan då var att gå vidare med reservatsbildning på angränsande skogs- och våtmarksområden vid Karsmossen.

Ett program för strukturrationalisering av ägoförhållandena i skogsmarken väster om Karsmossen och inom Gullspångs kommun startade under 1990-talet. Syftet med denna strukturrationalisering var att skapa ett mer rationellt skogsbruk. Parallellt med detta bedrevs olika arbeten för att kartlägga och bevara naturvärdena i området. Detta skedde i samarbete mellan främst Skogsvårdsstyrelsen och Länsstyrelsen. Markägarna deltog också aktivt, bland annat vid olika informations- och diskussionsmöten.

2006 utvidgades det planerade naturreservatet till att även omfatta de delar av myrområdet som ligger inom Mariestads kommun. I februari 2006 hölls markägarmöte för denna del.

På Länsstyrelsens uppdrag har konsultföretaget Pro Natura tagit fram ett förslag till skötselplan för Karsmossen. Detta gjordes under 2008. Länsstyrelsen har därefter gjort en mindre bearbetning av Pro Naturas förslag.

För den större delen av området är fastighetsköp och intrångsavtal klara. Det återstår endast köp/intrångslösningar för två fastigheter, som båda ligger i Mariestads kommun. Den 2 oktober 2007 beslutade Länsstyrelsen om tillfälligt förbud mot skogsbruksåtgärder m.m. för den del av fastigheten Karsmossen 5:1 som föreslås ingå i naturreservatet.

Föreläggande och remiss

Torpa-Tassemarkens vägsamfällighet, Rudet-Ekenäs vägsamfällighet, Torpa vägsamfällighet, Fortum Distribution AB, Inger Birgitta Fransson, Göran Lars Erik Fransson, Småländska Torv AB, Jan Andersson, Leif Andersson, Amnehärads samfällighetsförening, Ebbe Falkmar, Lars Jonsson, Torpa med flera byars jaktvårdsförening, Jan Karlsson, Jonny Karlsson, Uno Karlsson, Kent Ärlevik, Ann-Sofie Carlén, Lars Jonsson och Sven Anders-

son har, som berörda mark- och sakägare, förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m m att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Mariestads och Gullspångs kommuner och till Skogsstyrelsen.

LRF Skaraborg, Skaraborgs Naturskyddsförening, Gullspångs Naturskyddsförening, Mariestads Naturskyddsförening, Västergötlands ornitologiska förening och Thomas Landgren har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Inkomna yttranden

Yttranden har inkommit från Mariestads kommun, Gullspångs kommun, Skogsstyrelsen, Amnehärads samfällighetsförening, Torpa-Tassemarkens vägsamfällighet, Torpa vägsamfällighets bygata, Mariestads naturskyddsförening, Gullspångs naturskyddsförening, Västergötlands ornitologiska förening, Mariestads fågelklubb, Småländska Torv AB, Fortum Distribution AB.

Mariestads kommun tillstyrker bildandet av naturreservatet enligt förslaget.

Gullspångs kommun framför att förslaget ej får påverka möjligheten till framtida vindkraftsområden. I övrigt godkänner kommunen förslaget.

Länsstyrelsens kommentar

Länsstyrelsen konstaterar att Mariestads, Töreboda och Gullspångs kommuner håller på att ta fram en gemensam plan för vindkraft. I planförslaget (samrådet avslutades 19 juni 2009) pekas ett antal områden ut. Inget sådant område berör Karsmossen. I kommunens översiktplan lyfts Karsmossen fram som ett område värt att bevara för sina naturvärden. Kommunens yttrande föranleder därför ingen förändring av föreskrifterna.

Skogsstyrelsen har inget att erinra mot föreskrifter och avgränsning. Beträffande skötseln önskar Skogsstyrelsen ge förvaltaren möjlighet att friställa gamla tallar (skötselområde 8 och 11) och möjlighet att glesa ut skogen för att gynna en potentiell tjäderspelplats (skötselområde 21).

Länsstyrelsens kommentar

Länsstyrelsen anser att ett viktigt mål är att bevara områdets orördhet och att naturskogskaraktärer med gamla träd och grov död ved och att detta ska ske genom fri utveckling. Tjäderspelet får dock gynnas genom skötselplanen ger möjlighet att röja bort inträngande gran.

Amnehärads samfällighetsförening stöder förslaget till naturreservat. Föreningen vill ha rätt att bygga, underhålla samt röja vid älgjakttornen inom området på det sätt som krävs för säker jakt.

Länsstyrelsen kommentar

Jakt är tillåtet inom reservatet med undantag av jakt på tjäder, orre och järpe. Det är också tillåtet att underhålla befintliga jakttorn. Att placera ut nya jakttorn och genomföra siktröjningar kräver dock Länsstyrelsens tillstånd. Länsstyrelsen instämmer i att jakt ska bedrivas på ett säkert sätt. Nya jakttorn måste också placeras på ett sådant sätt att naturvärdena inte skadas och att det finns möjligheter att skapa god sikt utan att naturvärdena skadas. Tillstånd bör ges om inte naturvärdena skadas.

Torpa-Tassemarkens vägsamfällighet är inte negativa till naturreservatet, men anser att Naturvårdsverket måste ta en större andel av kostnaden för den samfälliga vägen. Som skäl anges de skötselåtgärder som ska genomföras i naturreservatet och att antalet naturintresserade besökare förväntas öka. Vidare framför föreningen en oro för insektsangrepp, då man anser att utebliven bekämpning på 714 hektar kan bli förödande för omgivande markägare.

Länsstyrelsens kommentar

2007-02-27 vann lantmäteriförrättningen av vägsamfälligheten laga kraft. I samband med denna förrättning utlovade Naturvårdsverket att gå med på att höja sitt andelstal och bekosta en överenskommelse (42 § AL), om det blir mer trafik på vägen än vad som motsvaras av de beslutade andelstalen. Naturvårdsverket kommer också att betala separat ersättning för slitage, i de fall vägen nyttjas för skogstransporter.

Naturreservatet har tillkommit av främst vetenskapliga skäl och inga ytterligare friluftsanordningar planeras. Någon parkering kommer inte att byggas. Reservatshandlingarna har förtydligats i dessa avseenden.

Naturreservat omfattas inte av de föreskrifter som Skogsstyrelsen utfärdar beträffande insektsangrepp. Länsstyrelsen är dock medveten om den oro som finns bland skogsägare att barkborrar inom naturreservatet ska sprida sig till omkringliggande skogar. Beroende på omständigheterna kan reservatsförvaltaren därför vidta skadeförebyggande åtgärder i viss omfattning. Enligt de rutiner som gäller för tiden för detta beslut kan skogsägare få ekonomisk ersättning för skador som kan härledas till insekter (barkborrar) från ett naturreservat.

Torpa vägsamfällighets bygata är inte negativa till naturreservatet, men anser att Naturvårdsverket måste ta en större andel av kostnaden för den samfälliga vägen. Som skäl anges de skötselåtgärder som ska genomföras i naturreservatet och att antalet naturintresserade besökare förväntas öka.

Länsstyrelsens kommentar

Se Länsstyrelsens kommentar under Torpa-Tassemarkens vägsamfällighet.

Mariestads naturskyddsförening ger sitt bifall till bildandet av naturreservatet.

Gullspångs naturskyddsförening tillstyrker förslaget på alla punkter.

Västergötlands ornitologiska förening tillstyrker utan förbehåll det utskickade förslaget och skötselplanen.

Mariestads fågelklubb tillstyrker förslaget.

Småländska Torv AB godkänner inte att naturreservatet bildas. Motståndet riktas inte mot naturreservat som sådant, utan mot att ingen överenskommelse om ersättning har träffats. När det gäller beslutet motsätter sig Småländska Torv AB att all fågeljakt ska lösas in. Jakt på morkulla, ringduva och kråkfåglar bör vara tillåten. Vidare vill bolaget ha rätt att bygga jakttorn och röja siktgator.

Länsstyrelsens kommentar

Eftersom överenskommelse om ersättning inte träffats, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan lämnas in till Miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

När det gäller jaktförbudet på fåglar justeras föreskriften så att endast tjäder, orre och järpe omfattas. Under rubriken Amnehärads samfällighetsförening kommenterar Länsstyrelsen jaktsäkerhet och möjligheten att röja siktgator och bygga jakttorn.

Fortum Distribution AB har inget att erinra mot planerat naturreservatet under förutsättning att det inte innebär hinder för att äga driva och underhålla befintlig kraftledning.

Länsstyrelsens kommentar

Underhåll av ledningarna kan fortsätta. I vissa fall krävs dock samråd med Länsstyrelsen, se föreskrifter A i detta beslut.

Köp/intrång

Större delen av området är inköpt eller intrångsersatt. Totalt återstår nu två fastigheter.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Karsmossen är ett i stort sett opåverkat myrkomplex med en rik myrfågel-fauna. Mossens geovetenskapliga värden utgörs främst av en hydromorfologiskt välutbildad mosse med opåverkade torvlager och väsentligen opåverkad hydrologi. Inga spår av torvtäkt finns på mossen. Karsmossen ingår i Myrskyddsplanen för Sverige.

I de västra delarna av reservatet förekommer ett för områdena öster om Väneren ovanligt stort skogsområde med ringa påverkan av modernt skogsbruk. Främst har metoder som plockhuggning och blädning använts. I viss mån

har även trakthyggesbruk förekommit. Allt uttag har dock gjort med mindre maskiner. Detta gör att skogarna väster om mossen är ett område där markskiktet inte påverkats av moderna, tunga skogsmaskiner, skördare och skotare, vilket är ovanligt idag.

Skogen är ställvis en vacker gammelskog med gott om gamla träd och rikligt med död ved med flera rödlistade svampar och mossor. De äldsta bestånden har en ålder av ca 170 år. Mestadels har bestånden åldrar mellan 80 och 120 år.

I stora delarna av de äldre barrblandskogarna är den stora rikedomen på gammelgranslav (*Lecanactis abietina*) och kattfotslav (*Arthonia leucopellea*) på äldre gran påfallande. I många av de äldre skogarna har de senaste årtiondena utvecklats död ved. Långfliksmossan (*Nowellia curvifolia*) förekommer rikligt på lågorna i reservatet. Ullticka (*Phellinus ferrugineofuscus*) har hittas i ett flertal bestånd i reservatet.

I vissa partier förekommer ett inslag av gammal asp och björk. Detta medför att i området finns flera ovanliga arter knutna till gammal aspved – t ex veckticka (*Antrodia pulvinascens*) och rävticka (*Inonotus rheades*).

Fågellivet är rikt med goda populationer av för regionen typiska myr- och barrskogsfåglar. Av särskilt intresse är förekomsten av tjäder. Här finns en av länsdelens största tjäderspel. Bland övriga arter i området kan nämnas pärluggla, järpe, spillkråka, trana, sparvuggla, törnskata, tretåig hackspett, ljungpipare och orre. Ovan listade fågelarter är också listade i det skogsfågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar).

Karsmossen med omgivande skogar hyser viktiga populationer av tjäder och orre (järpe kan också förekomma). Dessa arter omfattas av Fågeldirektivet. Jakt kan enligt direktivet godtas endast om det kan styrkas att arterna i fråga förekommer i tillräckligt livskraftiga populationer och har en gynnsam bevarandestatus i den trakt där reservatet planeras. Underlaget är i detta fall bristfälligt och det är inte uppenbart att jakten på och kring mossarna kan bedrivas undan att påverka bestånden negativt. Försiktighetsprincipen medför att ett jaktförbud för tjäder, orre och järpe införs.

Miljömål

Naturreseptatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålen:

- långsiktigt skydd av skogsmark enligt Levande skogar, delmål 12.1,
- långsiktigt skydd av våtmarker enligt Myllrande våtmarker, delmål 11.1.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreseptatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreseptatet.

vat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med de för området gällande översiktsplanerna.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m m

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap 7 § miljöbalken).

Gagnvirke

Alla virkessortiment inkl. grenar och toppar (GROT) som tas ut ur området med stöd av föreskrifter och skötselplan tillfaller förvaltaren av naturreservatet.

Insektsangrepp

Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter naturreservatsbildningen att vara statens ansvar.

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är t.ex. följande:

- För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd. Undantag är verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändig för, skötseln och förvaltningen av det särskilda bevarandeområdet. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om vissa villkor är uppfyllda. (7 kap 28a, 28b och 29 §§ miljöbalken).
- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594).
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845).

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Länsstyrelsen i Västra Götalands län.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.

- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap 13 § miljöbalken lämnas in till Miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Göteborgs-Posten, Mariestads-Tidningen och Skaraborgsbygden.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

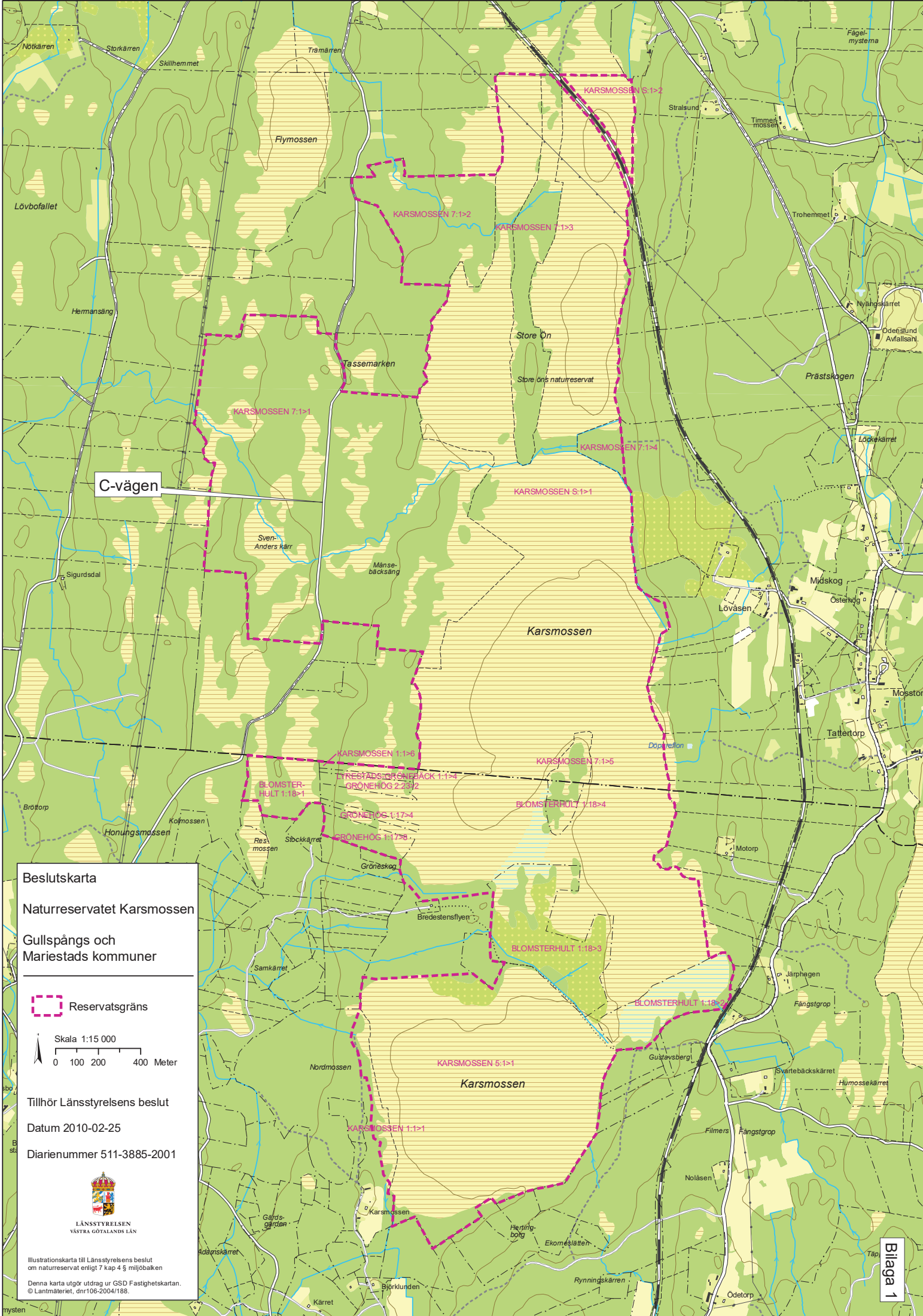
Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bifogat formulär O4:1.

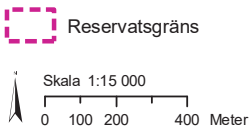
I detta ärende har länsöverdirektör Göran Bengtsson beslutat. Biolog Johan Jannert har varit föredragande. I handläggningen har också deltagit naturvårdsdirektör Sven Swedberg, antikvarie Lisa Ragnarsson, arkitekt Medhi Vaziri, och länsjurist Anders Hjalmarsson.

Göran Bengtsson

Johan Jannert

Beslutska
Naturreservatet Karsmossen
Gullspåns och
Mariestads kommuner

Tillhör Länsstyrelsens beslut
Datum 2010-02-25
Diarienummer 511-3885-2001

Illustrationskarta till Länsstyrelsens beslut
om naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken
Denna karta utgör utdrag ur GSD Fastighetskartan.
© Lantmäteriet, dnr106-2004/168.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Johan Jannert
0501-60 54 14

Bilaga 3
SKÖTSELPLAN
2010-02-25

Diarienummer
511-3885-2001

Sida
1(58)

Bilaga 4

Tillhör länsstyrelsens beslut
2016-12-15,
Dnr: 511-21977-2016

Skötselplan för naturreservatet Karsmossen i Gullspångs och Mariestads kommuner

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	3
DEL A – BESKRIVNING	4
1. Syfte	4
2. Beskrivning av området	4
2.1 Uppgifter om naturreservatet	4
2.2 Allmän beskrivning av området	6
2.3 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning	9
2.4 Områdets bevarandevärden	11
2.4.1 Biologiska bevarandevärden	11
2.5 Övrig bebyggelse och anläggningar	14
DEL B – SKÖTSEL	16
3 Skötsel och bevarandemål	16
3.1 Utgångspunkter vid indelning av skötselområden och naturtyper	16
3.2 Utgångspunkter för bevarandemål	17
3.3 Skötselområden med mål och åtgärder	19
3.4 Bevarandemål för tjäder och tjäderspelplatsen	54
3.5 Forn- och kulturminnesvård	54
4 Friluftsliv	54
5 Gränsmarkering	55
6 Uppföljning	55
6.1 Uppföljning av skötselåtgärder	55
6.2 Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd	55
6.3 Revidering av skötselplanen	56
7 Sammanfattning av planerad förvaltning	56
8 Referenser	56

BILAGOR

Bilaga 3.1: Skötselområdeskarta

Bilaga 3.2: Karta över naturtyper

Bilaga 3.3: Karta över Natura 2000 Habitat

Bilaga 3.4: Karta över kulturlämningar

Bilaga 3.5: Karta över anordningar för friluftslivet

Bilaga 3.6: Karta över fasta fotopunkter

Bilaga 3.7: Skötsel exempel tillämpande dikesproppning enligt den s k Svea-skogsmodellen

CD – foton från fasta fotopunkter (bifogas inte)

Inledning

Skötselplanen beskriver vad som ska göras i naturreservatet, när och hur ofta det ska göras. Den fastställer också vad som är viktigast att göra om reservatsförvaltaren, d v s den som är ansvarig för naturreservatets skötsel, behöver prioritera. Förutom reservatsförvaltaren vänder sig skötselplanen till markägaren och andra intressenter.

Naturreservatets syften styr vilka föreskrifter (regler) som gäller i naturreservatet och ifall skötsel behövs för att syftena med naturreservatet ska kunna uppfyllas.

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för att statligt bildade naturreservat sköts. Länsstyrelsen har också ansvar för tillsynen i statliga naturreservat. Förvaltningen kan överlåtas till andra, t.ex. Väst kuststiftelsen eller den kommun där naturreservatet är beläget. De praktiska skötselåtgärderna utförs oftast av markägare, arrendatorer, entreprenörer eller andra som förvaltaren har skötselavtal med.

Skötselplanen är uppdelad i två delar, A och B. Den första delen är en beskrivande del. Där anges bland annat naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns i naturreservatet. Den andra delen av skötselplanen beskriver naturreservatets bevarandemål och hur naturreservatet ska skötas.

DEL A – BESKRIVNING

1. Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara ett större område med barrskog-myrmosaik i nordöstra Västra Götalands län,
- bevara områdets orördhet med god tillgång på gamla träd och död ved,
- bevara och i något fall restaurera områdets naturliga vattenregim,
- behålla goda populationer av i regionen förekommande barrskogsfåglar och myrfåglar,
- behålla en god tjäderstam och lämplig biotop för tjäderspel,
- bevara som referens och markhistoriskt arkiv ett område som inte påverkats av modernt skogsbruk,
- bevara följande inom området förekommande naturtyper och arter i gynnsamt tillstånd: västlig taiga (9010), högmossar (7110), öppna svagt välvda mossar, fattiga - intermediära kärr och gungflyn (7140), lövsumpskog (9080) och skogbevuxen myr (91D0) samt arterna pärluggla, järpe, spillkråka, trana, sparvuggla, törnskata, tretåig hackspett, ljungpipare, orre och tjäder. Inom den delen av reservatet som ingår i EU: s nätverk av skyddade områden (Store ön) finns naturtyperna västlig taiga (9010) och skogbevuxen myr (91D0).

Syftet ska tryggas genom att:

- i huvudsak lämna skogen till fri utveckling,
- genom röjning styra upp trädslagssammansättningen i förekommande planteringar och ungskogar så att glesa talldominerade skogar utvecklas,
- röjning av uppkommande gran och i undantagsfall döda granar i tjäder-spelsområdet om uppföljning visar att detta är nödvändigt,
- igenläggning av ett mindre antal diken.

2. Beskrivning av området

2.1 Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Karsmossen
Beslutsdatum:	2010-02-25
Areal:	714 ha, varav vatten 0 ha
Ekonomisk karta:	09460 och 09369
Lägesbeskrivning:	9,5 km S om Gullspång, 25,5 km NÖ om Mariestad
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Gullspåns och Mariestads kommuner
Socken:	Amnehärads och Lyrestads socknar
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
RegDos nummer:	2014299

Natura 2000-beteckning: SE0540166
 Naturgeografisk region: 22a Götalands centrala slättbygder, Vänerslätterna
 Maringeografisk region: Kattegatt
 Typindelning: Limnisk ekoregion 6 Sydväst, söder om norrlandgränsen, inom vattendelaren till Västerhavet, under 200 m ö h.
 enligt vattendirektivet:
 Vattenförekomst (HID): SE653071-139850

Tabell 1: Markslag och naturtyper som ska rapporteras till Naturvårdsverket. Målarealerna är de som förväntas efter eventuella restaurerings- och skötselåtgärder.

¹ Kartering av skyddade områden (KNAS), (Naturvårdsverket 2003)

Markslag och Naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Barrskog: Barrblandskog ¹	154,2	181,1
Lövskog: Triviallövskog ¹	3,4	3,4
Sumpskog: Lövsumpskog ¹ Blandsumpskog Tallmosse/tallsumpskog	9,0 4,8 146,7	13,8 0 150,0
Hygge¹:	3,9	0
Brännor, ungskog, plantskog:	26,3	0
Myr¹: Öppet fattigkärr Öppen mosse, kärrdråg och laggkärr Plåtåformigt välvd mosse	2,6 253,0 109,9	2,6 253,0 109,9

Tabell 2. Natura 2000-naturtyper som finns inom området. Detta är naturtyper som är värdefulla att bevara i ett europeiskt perspektiv och som finns utpekade i EU:s art- och habitatdirektiv. I första kolumnen anges dagens arealer och i den andra kolumnen de målarealer som förväntas efter eventuella restaurerings- och skötselåtgärder.

* Av EU prioriterad naturtyp

v

Kod	Natura 2000-habitat	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
7110	Högmossar*	109,9	109,9
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga - intermediära kärr och gungflyn	255,6	255,6
9010	Västlig taiga*	154,2	181,7
9080	Lövsumpskog*	11,8	16,6
91D0	Skogbevuxen myr*	146,7	150,0

2.2 Allmän beskrivning av området

Allmänna förhållanden

Större delen av reservatet utgörs av ett myrkomplex med mossar, kärr av olika slag samt stora arealer tallmossar. I myren finns ett antal fastmarks-holmar och utstickande fastmarksuddar. I de västra delarna ingår i reservatet nästan 200 ha barrblandskog i mosaik med sumpskogar av olika slag.

Omgivningarna utgörs i alla riktningar av mer eller mindre hårt brukad skog. Ungskogar och hyggen utgör ett stort inslag i omgivningarna. I direkt anslutning till reservatet finns ett antal områden med biotopskydd och naturvårdsavtal med äldre skog. Äldre skog finns också på fastmarker och på tallmossar omedelbart norr om reservatet. Inägomarker i reservatets närhet finns endast i Karsmossens sydvästra del vid gården Karsmossen.

Reservatsområdet kan till stora delar karakteriseras som vildmark och orörd natur. Detta gäller särskilt myrområdena men också skogsområdena är för dessa delar av landet tämligen opåverkade av modernt skogsbruk.

Topografi och läge

Karsmossen ligger på gränsen mellan Gullspångs och Mariestads kommuner, 9,5 km S om Gullspång, 25,5 km NÖ om Mariestad. Avståndet till Väneren i väster är ca 4 km. Områdets utsträckning i öst-västlig ledd är som mest 1,9 km och 5,2 km i nord-sydlig ledd.

Karsmossen med omgivningar är belägna i ett flackt landskap med små nivåskillnader. Reservatets högsta punkt ligger på ca 92 meter över havet på sydöstsidan av Karsmossens södra del. Den lägsta punkten ligger på ca 77 meter över havet där Svartebäcken rinner ut ur reservatet i väster. Den totala nivåskillnaden är således knappa 15 meter i ett drygt 700 ha stort område.

Genom området finns en väg i den västra delen, den s.k. C-vägen mellan byarna Torpa i Amnehärads socken och Blomsterhult i Lyrestads socken. I övrigt finns ett par gamla, mindre körvägar i reservatet. I den norra delen skär en numera nedlagd järnväg mellan Gullspång och Torved genom reservatet. Inga vandringsleder finns i området.

Geologi

Berggrunden är en näringsfattig gnejs och jordmånen är därför utpräglat sur och näringsfattig podsol. Berget går endast i dagen på ett litet område i den västra delen. De lösa jordarna utgörs mestadels av en mycket block- och stenrik morän. Grova block är dock ovanliga. I större delen av området täcks dock marken av mer eller mindre mäktiga torvlager. Myrmarkerna utgör mer än två tredjedelar av reservatet.

Hydrologi

I huvudsak avvattnas reservatet Karsmossen genom tre vattendrag västerut. I den södra delen rinner ett sedan länge rätat och dikat vattendrag mot Bre-

destensflyen, i den mellersta delen flyter Svartebäcken från Karsmossen och genom reservatets västra delar och i den norra delen rinner en bäck från Karsmossen västerut. Svartebäcken och den norra bäcken är till stora delar odikade. Svartebäcken är dikad öster om Store ön och den nordliga bäcken är dikad nära mossen. Dessa bäckar dränerar även markavsnitt öster om Karsmossen. De rinner samtliga vidare genom den sänkta Spåsjön till Väneren. Allra längst i norr, norr om järnvägen dräneras mossen norrut i ett dike som leder till Höllet och vidare till sjön Skagern. Sammantaget har Karsmossen en förhållandevis intakt hydrologi.

Klimat

Genom sitt läge nära Väneren och på relativt låg höjd över havet är klimatet förhållandevis vintermilt med februarimedeltemperaturer runt - 3° C (1961-1990). Somrarna är ganska varma med julimedeltemperaturer över 16° C. Närheten till Väneren gör att nederbörden är förhållandevis låg, strax över 500 mm per år.

Vegetation

Den näringsfattiga berggrunden sätter sin prägel på vegetationen i området. Inga kalkkrävande växter finns i reservatet. Markfloran kännetecknas i de flesta vegetationstyper därför av viss artfattigdom. Inga rester av gräsmarker eller odlingar finns i reservatet vilket ytterligare begränsar artrikedomen.

Barrblandskogar

De uppvuxna skogarna på fastmarkerna är genomgående barrblandskogar på frisk mark av blåbärsristyp. Torra marker förekommer fåtaligt. Marken är dock ofta yt-stenig och detta kan skenbart göra att markerna upplevs som torra. I de flesta fall förekommer rikligt med bärris, framför allt blåbär. Men i vissa partier dominerar markmossorna husmossa *Hylocomium splendens* och väggmossa (*Pleurozium schreberi*), ibland med grov kvastmossa (*Dicranum majus*).

Främst finns dessa barrblandskogar i reservatets västra delar. De äldsta bestånden har en ålder av ca 170 år. Mestadels har bestånden åldrar mellan 80 och 120 år. En högväxt och i sen tid orörd barrblandskog finns på en höjdrygg i den norra delen av mossen, Store ön. Många vackra och orörda skogsbestånd finns ute på myrholmar i Karsmossen, där vissa tallar är uppmot och över 200 år gamla.

Påfallande i stora delarna av de äldre barrblandskogarna är den stora rikedomen på gammelgranslav (*Lecanactis abietina*) och kattfotslav (*Arthonia leucopellaea*) på äldre gran. Hänglavarna är mestadels svagt utvecklade och endast i skogen runt den lilla berghällen väster om C-vägen finns rikligt med tagel- och skägglavar.

I många av de äldre skogarna har de senaste årtiondena utvecklats död ved. Långfliksmossan (*Nowellia curvifolia*) förekommer rikligt på lågorna i reservatet. Ullticka (*Phellinus ferrugineofuscus*) har hittas i ett flertal bestånd i reservatet.

I vissa partier förekommer ett inslag av gammal asp och björk. Detta medför att i området finns flera ovanliga arter knutna till gammal aspved – t ex veckticka (*Antrodia pulvinascens*) och rävticka (*Inonotus rheades*).

Tallmossar och tallsumpskogar

Tallmossar täcker en areal av nästa 150 hektar i området. Dessa är mestadels av skvattramtyp, men ibland dominerar odon. Vissa blötare tallmossar är egentligen tallsumpskogar, ofta med stor rikedom på tuvull. Trädens ålder överstiger knappast 140 år någonstans. I en del tallmossar finns gott om stående död ved, klena talltorrakor.

Lövsumpskogar

Den vanligaste typen är uppkommen på gamla mossodlingar och slåtterkärr. En mer naturlig typ av lövsumpskog finns SV om Store öns sydspets.

Ungskogar och hyggen

Ungskogar, ofta planterade, har en mer ensartad och uttunnad markvegetation. I vissa fall finns mest barrförna. Nyupptagna hyggen berör endast ytterst små ytor i reservatet.

Trivallövskog

Gamla inägomarker runt torpet Groskes i reservatets södra del är på fastmarkerna igenväxta av triviallovskog, asp och björk. Lövträden börjar att dö och i framtiden kommer gran att växa in i beståndet.

Mossevegetation

Karsmossens viktigaste vegetationstyp är mossevegetationen. Denna är genomgående av ristuvmosse av *Sphagnum rubellum*-typ eller *Sphagnum fuscum*-typ. Höljor är dåligt utvecklade. Tuvorna visar dock upp vackra bågformiga strukturer. Sammantaget innebär detta att mosseplanen är förhållandevis torra.

Kärr

Framför allt utmed Svartebäcken finns öppna översvämningskärr, ofta dominerade av flaskstarr. De största kärren finns som dråg och laggkärr i och runt mosseplanen. I laggkärren och drågen finns typiskt mjukmattekärr av *Sphagnum fallax*-typ.

Djurliv

I området finns en välbevarad fauna av för regionen typiska barrskogsfåglar och myrfåglar. Bl. a. finns här en av den norra länsdelens största tjäderpopulationer och en av länsdelens största tjäderspelplatser. Även järpe och orre förekommer i området och Karsmossen utnyttjas av orren som spelplats.

I reservatet är tretåig hackspett känd sedan 1980-talet. Arten häckar i området.

På de öppna mosseytorna finns en population av ljungpipare.

Områdets vildmarksprägel gör också att störningskänsliga arter som kungsörn ofta vistas i området.

Evertebratfaunan är inte undersökt.

2.3 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Historisk markanvändning

Fastmarkerna kännetecknas av stor blockighet och stenighet i ytan varför dessa inte lämpar sig för uppodling eller bete. Det är därför inte förvånande att ytterst få lämningar av agrart slag finns i området. Endast myrslätter torde ha funnits i viss omfattning.

Men ytterligare en förklaring till orördheten är det faktum att området sedan sekler tillbaka har varit en kronoallmänning – den s.k. Brötens kronoallmänning. Denna omfattade markerna inom ett område inom Sjötorp – Slättevalla – Lillhult – Råglanda – Hova sockengräns – Kroksjön – Barrebacken – Björtorp – Stora Årås med Vänern som västgräns. Allmänningen är redan nämnd i Västgötalagens allmänningsförteckning från 1325. Den var utsträckt ungefär en mil i öst-västlig ledd och en och tre kvarts mil i nordsydlig ledd och innefattade hela naturreservatet Karsmossen. För att få en klarare bild av ägoförhållandena stenades allmänningen in 1690. Dock fanns en del skattehemman även inom denna gräns kända från denna tid (t ex Blomsterhult) men framför allt en del kronohemman och kronotorp. Så var t ex från 1500-talet kända 10 byar inom Amnehäradsdelen.

Successivt odlades bättre marker upp (och en tids skattefrihet gavs) i kanterna av allmänningen men de centrala delarna med Karsmossen förblev obebyggda in i sen tid. Kronoallmänningen avvecklades i Lyrestads socken 1816. Markerna övergick i sockenallmänningar (Lyrestads och Amnehärads socknar). Dessa delades sedan snart upp i samfällda utmarksskogar till byarna. Dessa samfällda utmarksskogar delades sedan upp i långa och smala skiften (några var endast något tiotal meter breda) under Laga skiftet. Någon väg har inte funnits till skogsmarkerna väster om Karsmossen förrän 1961 då C-vägen byggdes.

De smala skiftena bidrog till att någon större aktivitet i skogsbruket ej utvecklades. I de flesta fall skedde ett skogsbruk med plockhuggning och blädning. Trakthyggesbruk startade i de inre delarna väster om Karsmossen först på 1980-talet.

En skogsbrand inträffade i slutet av 1800-talet (troligen 1870-1880-talet – någon brandhistorisk utredning är inte gjord) i de södra delarna av skogarna väster om Karsmossen. En gräns för branden syns vid Svartebäcken. Sannolikt har bränder även förekommit tidigare i området och i andra delar. Brandljud finns t.ex. också på tallar på en del myrholmar i den södra delen av Karsmossen.

Resterna efter ett torp Groskes som var bebott till år 1900, finns i de södra delarna av reservatet. Detta är den enda tidigare bosättningen inom området som är känd.

Mossodlingar fanns i slutet på 1800-talet emellan den södra och mellersta Karsmossen (Björkholmsflyet eller som de nu igenväxta åkrarna kallas Hultbergs åkrar) samt odlingar runt torpet Groskes. Längst i söder, i kanten av Karsmossen, finns också rester efter mossodling.

Rester efter små tegar finns på fastmarksryggen i norr på en plats som kallas Mosseflyen.

Myrslåtter har skett i Sven-Anders kärr, Råbockskärret samt SÖ delen av Karsmossen och SÖ om Store ön. Sannolikt har det funnits en del lador i anslutning till dessa slåtterkärr men några lämningar har inte påträffats.

Karsmossen saknar spår av torvtäkt. Små husbehovstäkter kan dock ha funnits.

Kraftledningen väster om Karsmossen är sedan början av 1900-talet i samband med byggandet av kraftverk i Gullspång. Större ledningar drogs 1939-40.

En järnväg skär genom områdets allra nordligaste del. Denna järnväg mellan Gullspång och Torved invigdes i januari 1917, sju år efter att Gård-sjö/Mariestads järnvägen invigdes, till vilken den förstnämnda ansluter. Persontrafiken upphörde på Gullspång/Torveds-banan 1961 men den används numera som turistattraktion genom att den är upplåten för dressinåkning. Järnvägen tillhör en egen fastighet och ingår ej i reservatet.

Nuvarande markanvändning

Skogsbruk sätter prägel på omgivningarna. Påverkan av modernt skogsbruk är mycket liten inom naturreservatet. Dock har skogsbruket varierat starkt mellan de olika skogsskiftena. På de skiften som har kalhuggits finns nu ungskogar och planteringar. Dessa avverkningar har genomförts och drivits med mindre maskiner. I den övervägande delen har dock endast plockhuggning skett.

Detta gör att Karsmossenområdet är en rest där markskikt inte vederfarits påverkan från moderna, tunga skogsmaskiner, skördare och skotare.

Ett program för strukturrationalisering av ägoförhållandena i skogsmarken väster om Karsmossen startade under 1990-talet. Detta för att göra ett mer rationellt skogsbruk möjligt. Parallellt med detta bedrevs olika arbeten för att kartlägga och bevara naturvärdena i området (Våtmarksinventeringen, Nyckelbiotopsinventeringen, LEKO-projektet, skötselplanarbeten för reservatsbildning).

Store ön i Karsmossens norra del blev skyddad som naturreservat 1997.

I området bedrivs jakt på främst klövvilt och hare. Jakttorn finns spridda i hela området.

2.4 Områdets bevarandevärden

2.4.1 Biologiska bevarandevärden

Karsmossen är ett hydrologiskt i stort sett opåverkat myrkomplex med en rik myrfågelfauna. Inga spår av torvtäkt finns på mossen.

Karsmossens myrkomplex är medtaget i myrskyddsplanen för Sverige (Naturvårdsverket 2007).

I de västra delarna av reservatet förekommer ett för områdena öster om Vänern ovanligt stort skogsområde med ringa påverkan av modernt skogsbruk. Här finns goda populationer av för regionen typiska barrskogsfåglar. Av särskilt intresse är den goda populationen av tjäder och här finns en av länsdelens största tjäderspel.

Skogen är ställvis en vacker gammelskog med gott om gamla träd och rikligt med död ved med flera rödlistade svampar och mossor.

Tabell 3. Förekomst av

- signalarter (S), arter som används för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden (Skogsstyrelsen, Nitare 2000)
- rödlistade arter uppdelade enligt Artdatabankens kategorier: Försvunnen (RE); Akut hotad (CR); Starkt hotad (EN); Sårbar (VU); Missgynnad (NT); Kunskapsbrist (DD), (Gärdefors 2005)
- arter (ÅGP) som omfattas av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade arter
- arter (EU) som är listade i EUs fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1 och art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.

Frekvens: (1) enstaka, (2) måttlig, (3) riklig, eller exakt uppgift om sådan finns

AJ = Arne Jansson
EL = Erik Landgren
LA = Leif Andersson
LST = Länsstyrelsen (Skötselplan för Store ön)
MF = Mikael Finsberg
OJ = Olof Jansson
SIOF = Skaraborgs läns Ornitologiska Förening
TF = Tage Fransson
TL = Tomas Landgren

Art	Kategori	Skötselområde och koordinat	Frekvens	Inventeringsdatum	Källa/Uppgiftslämnare
Fåglar					
Aegolius funereus, pärluggla	EU-1	Barrskog			TL
Alauda arvensis, sånglärka		Mosseplan			SIOF
Bonasa bonasia, järpe	EU 1	Skogsmark			LA, m fl
Dryocopus martius, spillkråka	EU 1	Skogsmark			LA
Grus grus, trana	EU 1	Myr, sumpskog			TL
Glaucidium passerinum, sparvuggla	EU 1	Skogsmark			TL
Lanius collurio, törnskata	NT, EU 1	Myrkant, gleskog			TL
Pernis apivorus, bivråk		Skogsmark	Födosök		MF
Picoides tridactylus, tretåig hackspett	VU, EU 1	Barrskog	Häckande		LA, m fl
Pluvialis apricaria, ljunpipare	EU 1	Mosseplan			SIOF, LA, m fl
Tetrao tetrix, orre	EU 1	Skog, myr			SIOF, m fl
Tetrao urogallis, tjäder	EU 1	Barrskog			TF, m fl
Kärlväxter					
Calla palustris, missne	S	Flerstädes i sumpskog	1	-	LA, m fl
Chimaphila umbellata, ryl	VU	19.6	1	1989-11-05	OJ
Corallorhiza trifida, korallrot	S	17, 3	1, 3	2008-06-11	LA, LST
Goodyera repens, knärot	S	Flerstädes	2	-	LA, LST, MF

Art	Kategori	Skötselområde och koordinat	Frekvens	Inventeringsdatum	Källa/Uppgiftslämnare
<i>Lycopodium complanatum</i> , plattlumner	S	19.6, 2, 3	1	2008-03-28	LAN, EL, LST
<i>Pyrola chlorantha</i> , grönpýrola	S	Flerstädes	2	-	LA, AJ, LST
Mossor					
<i>Anastrophyllum hellerianum</i> , vedtrappmossa	NT	22.1	1	2008-06-02	LA
<i>Antitrichia curtipendula</i> , fällmossa	S	11.1	1	2008-05-03	LA
<i>Leucobryum glaucum</i> , blåmossa	S	18.9	1	2008-06-11	LA
<i>Nowellia curvifolia</i> , långfliksmossa	S	Flerstädes	3	-	LA, AJ, MF
<i>Plagiothecium undulatum</i> , vågig sidenmossa	S	3, 11.1	1	2008-05-03	LA, MF, AJ
<i>Rhytidiadelphus loreus</i> , västlig hakmossa	S	11, 7	1	2008-05-03	AJ, LA, MF
Lavar					
<i>Alectoria sarmentosa</i> , garnlav	S	8.4	1	?	MF
<i>Arthonia leucopellaea</i> , kattfotslav	S	Flerstädes	3	-	AJ, LA, MF
<i>Hypogymnia farinacea</i> , grymig blåslav	S	Flerstädes	2	-	AJ, LA, MF
<i>Lecanactis abietina</i> , gammelgranslav	S	Flerstädes	3	-	AJ, LA, MF
<i>Lecidea botryosa</i> , vedskivlav	S	3, 18.3	1	2008-03-30	LA, LST
Svampar					
<i>Antrodia pulvinascens</i> , veckticka	NT	8.4, 11, 7	1	1997-05-15	AJ
<i>Hydnellum ferrugineum</i> , dropptaggsvamp	S	3	1	?	LST
<i>Hydnellum</i> spp., korktaggsvampar	S	19.6, 1	2	2008-03-28	LA
<i>Inonotus rheades</i> , råvticka	S	8.4	1	?	AJ
<i>Phaeolus schweinitzii</i> , grovticka	S	3	1	?	LST
<i>Phellinus chrysoloma</i> , granticka	S	8.3, 8.4	1	1997-05-21	AJ
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i> , ullticka	S	Flerstädes	1	1997-05-21	AJ
<i>Phellinus pini</i> , tallticka	S	19.3	1	2004-11-24	AJ
<i>Phellinus viticola</i> , vedticka	S	8.4	1	1997-05-21	AJ
<i>Phyllotopis nidulans</i> , stinkmussling		18.4, 8	1	2008-03-29	LA

2.4.2 Geovetenskapliga bevarandevärden

Karsmossens geovetenskapliga värden utgörs främst av en hydromorfologiskt välutbildad mosse med opåverkade torvlager och väsentligen opåverkad hydrologi. I övrigt finns inga kända geologiska värden.

2.4.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

Området har generellt sett mycket få värden som kan klassificeras som kulturhistoriska värden. En mindre lämning finns efter ett torp, Groskes, i den södra delen. Någon typ av bebyggelse har enligt den gamla ekonomiska kartan (1877-1882) också funnits på en fastmarksrygg längst i norr (Mosseflyen).

Området indelades under laga skiftet i en mängd smala skiften. Ett stort antal små resta gränsstenar finns från denna skiftesindelning.

Rester efter kolning har endast påträffats på Store ön i form av en kolbotten.

De mossodlingar och slätterkärr som funnits i området kan inte hänföras till kulturhistoriska värden då de dels vuxit igen och förändrats helt och dels inte utgör något ovanligt inslag i dessa bygder.

Inga av Riksantikvarieämbetet registrerade fornlämningar finns i reservatet.

2.4.4 Friluftslivsvärden

Med undantag för jakten har Karsmossen ringa värden för friluftslivet. I området finns ett stort antal jaktorn, främst för jakt av älg.

Områdets storlek och orördhet gör dock att området kan antas attrahera allmänhet som söker vildmarksupplevelser. Värdet som utflyktsmål minskas dock i viss mån av dess otillgänglighet och brist på naturliga vandringsrutter.

Områdets skogklädda delar har visst värde som svamp- och bärmark.

Inga anläggningar för friluftslivet finns.

Busshållplats finns närmast vid Höllet mellan Hova och Gullspång, norr om Karsmossen, 900 m från reservatets nordkant.

2.5 Övrig bebyggelse och anläggningar

Ingen fast bebyggelse finns i området.

I området finns ett stort antal jaktorn som underhålls av jägare och markägare. Siktgator kan, i nuvarande omfattning, underhållas.

En kraftledning är dragen genom reservatets norra delar.

En mindre körväg/traktorväg mellan den södra och mellersta mossen leder till torpet Bredestensflyen i väster från mossens östra sida. Ytterligare en mindre väg/stig leder in mot Store ön från järnvägen norr om naturreservatet.

Järnvägen från Gullspång till Torved skär genom reservatets norra del. Järnvägen tillhör en egen fastighet som inte ingår i reservatet. Järnvägen trafikeras av dressiner under sommarhalvåret.

DEL B – SKÖTSEL

3 Skötsel och bevarandemål

3.1 Utgångspunkter vid indelning av skötselområden och naturtyper

Indelningen av skötselområden har skett efter skötsel, naturtyper och Natura 2000 habitat.

Naturreseptatet är indelat i 27 skötselområden med tillhörande delområden. Indelningen utgår från norr till söder. Skötselområdets avgränsningar framgår av bilaga 3.1.

Skötselområdena är:

1. Tallmosse norr om järnvägen längst i norr
2. Skogklädda fastmarker norr om Store ön
3. Store ön
4. Barrblandskogar mellan C-vägen och Karsmossen i norra delen
5. Ungskogar och planteringar mellan C-vägen och Karsmossen i norra delen
6. Mosse väster om Store ön
7. Norra delen av Karsmossen
8. Barrblandskogar på fastmark mellan Karsmossen och C-vägen, mellersta delen
9. Ungskogar och planteringar mellan Karsmossen och C-vägen, mellersta delen
10. Tallmossar och sumpskogar mellan Karsmossen och C-vägen, mellersta delen
11. Barrblandskogar på fastmark väster om C-vägen
12. Björkskog med tall i västra delen
13. Större hygge med kvarstående tall
14. Ungskogar och planteringar väster om C-vägen
15. Tallmossar, sumpskogar och kärr väster om C-vägen
16. Gammal mossodling öster om Store ön
17. Öppen mosse i Karsmossens mellersta del
18. Tallmossar på Karsmossens mellersta del
19. Myrholmar på Karsmossens mellersta del
20. Tallmossar i Karsmossens sydvästra del
21. Ungskog mellan Karsmossen och C-vägen, södra delen
22. Barrblandskog på fastmark mellan Karsmossen och C-vägen, södra delen
23. Barrblandskog på fastmark mellan Karsmossens södra och mellersta mosseyta
24. Lövsumpskog på gammal mossodling mellan Karsmossens södra och mellersta mosseyta
25. Inägomarker efter torpet Groskes
26. Barrblandskog på fastmark vid Karsmossens sydöstkant
27. Karsmossens södra mosseyta

Inom varje skötselområde kan en eller flera naturtyper förekomma. Vad denna indelning grundar sig på redovisas i tabell. 1. I skötselområdena kan det även finnas Natura 2000-naturtyper (se tabell 2). Naturtyperna och Natura 2000-naturtypernas avgränsningar framgår av bilagorna 3.2 och 3.3.

3.2 Utgångspunkter för bevarandemål

Uppföljningsbara bevarandemål ska tas fram för att utvärdera skötseln inom reservatet. Mer detaljerade bevarandemål ska formuleras med utgångspunkt från de beskrivande mål som anges under respektive skötselområde. Dessa mål kompletteras allt eftersom ny kunskap tillkommer. Målen är avsedda att fungera som indikatorer vid det kommande uppföljningsarbetet.

Biologiska bevarandemål

Ett viktigt och uppföljningsbart mål är att området ska hysa goda populationer av i regionen förekommande barrskogsfåglar och myrfåglar. Därför bör följande arter förekomma häckande i området eller med revir ingående i reservatet med minst nedan angivna par. För barrskogsmesarna bör inte revir som når östra kanten av mossen inräknas.

Barrskogsfåglar:

Skogssnäppa (2 par)
Tjäder (8 spelande tuppar)
Järpe (3 par)
Gök (2 ropande hanar)
Pärluggla (1 par)
Sparvuggla (2 par)
Tretåig hackspett (1 par)
Trädpiplärka (4 par)
Dubbeltrast (5 par)
Svartmes (10 par)
Talltita (15 par)
Tofsmes (10 par)

Myrfåglar:

Enkelbeckasin (2 par)
Ljungpipare (3 par)
Trana (1 par)
Ängspiplärka (8 par)
Orre (8 spelande tuppar)

Om en uppföljning skulle visa att någon art minskat eller försvunnit så ska en analys göras om det kan antas bero på förhållandet i reservatet eller om yttre faktorer (t ex för flyttfåglar) spelar större roll.

Ett annat bevarandemål är att den centrala delen av det västra skogsområdet vid C-vägen ska vara lämpligt för tjäderspel.

Om tjäder av yttre faktorer (t.ex. epidemier) skulle försvinna från området och trakten kan detta mål efter ett antal decennier utgå. Bevarandemålet ska då helt utgöras av orörd skog där skötseln är fri utveckling.

Ett viktigt mål för området är att bevara områdets orördhet och att naturskogskaraktärer med gamla träd och grov död ved ska utvecklas. Detta ska ske genom fri utveckling.

Under skötselmålen i de skogklädda markerna ges avsiktligt inga angivelser om hur stora volymer av död ved som ska finnas i respektive skötselområde. Eftersom skogsområdena huvudsakligen lämnas till fri utveckling kommer utvecklingen av död ved att styras främst av inträffade stormar och angrepp på träden av insekter eller svamp och i takt med att skogen åldras. De vedvolymerna som på detta sätt skapas är då de vedvolymerna som utgör målet med skyddet.

Inga särskilda mål för friluftslivet.

Principer för utförande av skötseln

För att uppfylla syftet med reservatet är det viktigt att följande principer iakttas vid utförande av skötsel i reservatet:

- Vid arbete eller annan verksamhet i reservatet får ej tunga maskiner användas. Fällt vilt under jakt ska transporteras till väg med lätta maskiner som ej skadar marken.
- Träd ska inte fällas i reservatet med motorsåg eller större maskiner i vegetationsvårdande syfte. Undantag görs dock för arbeten med proppning av diken. För arbeten med trädskiktet ska röjsåg användas och inriktningen vara att styra upp bestånden i ung ålder. I de fall större träd ska åtgärdas kan stambarkning eller liknande skonsamma metoder användas.
- Om brand skulle uppstå bör denna endast tillåtas bränna av skog på Store ön, i skogsmarkerna söder om Svartebäcken samt på myrholmar i Karsmossen. I övrigt ska brand bekämpas och särskilt ska tallmossarna skyddas från brand då bränder här kan vara mycket svårsläckta om de når ner i torven.
- Om stormar eller kraftig vind skulle fälla träd i reservatet ska de fällda träden lämnas kvar.

Skötselområde 23

Skötselområde	Areal (ha)
23	14,7
Summa	14,7

Naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Barrblandskog	14,7	14,7

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
9010 – Västlig taiga	14,7	14,7

Beskrivning:

Ett större område med barrblandskog mellan Karsmossens södra och mellersta mosseyta. I de norra delarna sticker fastmarken ut i flera uddar i Karsmossen. Här finns en del mindre ytor med gransumpskog med senvuxna granar som har en uppskattad ålder över 150 år. På några av dessa fastmarksuddar finns gammal tall där de äldsta exemplaren torde vara över 200 år. I de sydvästra delarna finns ett stort inslag av asp och björk och uppslag av ung gran. Här finns en hel del död ved av asp. I dessa delar har en del plockhuggningar skett för inte allt för lång tid sedan. I den sydöstra delen, intill den björkbevuxna f d mossodlingen, finns kulturspår i form av rösen och skogen är här yngre. Möjligen har här också funnits någon lada.

Ett vattendrag som avvattnar södra delen av Karsmossen rinner genom området södra del. Detta vattendrag har dikats och fördjupats.

Friska och fuktiga ristyper dominerar fältskiktet.

Bevarandemål:

Gammal barrblandskog, gärna med stort inslag av lövträd och gott om död ved.

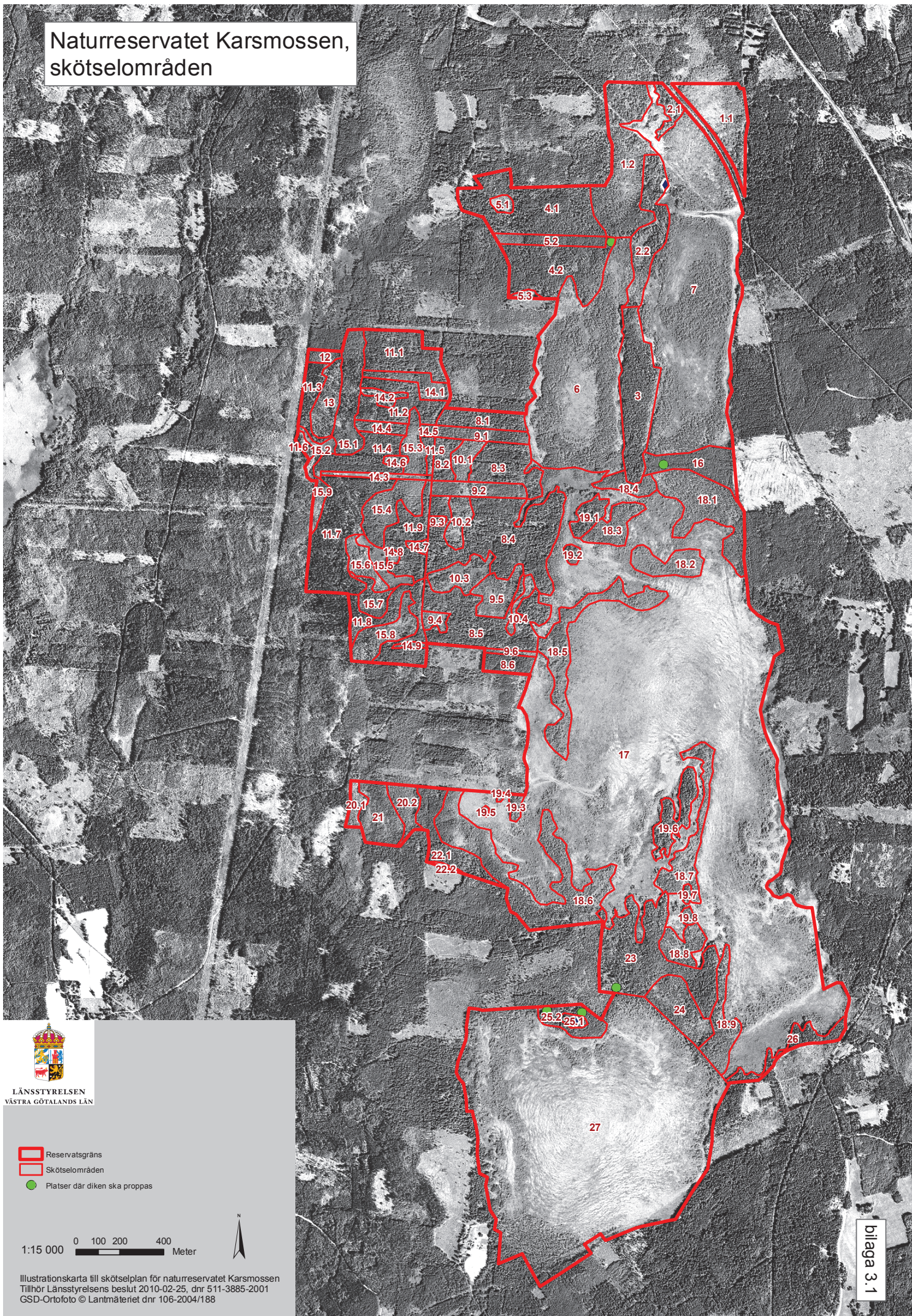
Engångsåtgärder:

Vattendraget ska proppas enligt den s.k. Sveaskogsmodellen i den södra delen. Sannolikt behöver två proppar göras då vattenflödena periodvis kan vara ganska stora och då diket är ganska djupt.

Underhållsåtgärder:

Inga.

Naturreseptatet Karsmossen, skötselområden

- Reservatsgräns
- Skötselområden
- Platser där diken ska proppas

1:15 000 0 100 200 400 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturreseptatet Karsmossen
Tillhör Länsstyrelsens beslut 2010-02-25, dnr 511-3885-2001
GSD-Ortofoto © Lantmäteriet dnr 106-2004/188

bilaga 3.1